Instytut Pamięci Narodowej

https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/biezaca-dzialalnosc-biu/108137,Obchody-81-rocznicy-wybuchu-II-wojny-swiatowej-Szczecin-1-wrzesnia-2020.html
25.04.2024, 12:03

Obchody 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej – Szczecin, 1 września 2020

Znicze i kwiaty na grobach bohaterskich obrońców Westerplatte, którzy po wojnie zamieszkali w Szczecinie złożyli, Poseł na Sejm RP Artur Szałabawka, Wicewojewoda Zachodniopomorski Marek Subocz, Dowódca 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej gen. dyw. Maciej Jabłoński oraz Dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie dr Paweł Skubisz. Kulminacją uroczystości było złożenie kwiatów pod pomnikiem „W Hołdzie Bohaterom Września 1939” na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie.

81 lat temu – 1 września 1939 r. – bez wypowiedzenia wojny, III Rzesza Niemiecka zaatakowała Rzeczpospolitą na całej długości granicy między obydwoma państwami. Tego dnia na Polskę, działając zgodnie z planem Hitlera, napadła od południa także armia słowacka. Wojsko Polskie, mimo ogromnej dysproporcji sił, od początku stawiało bohaterski opór, licząc na rychłą pomoc zbrojną aliantów zachodnich.

Symbolicznym początkiem II wojny światowej stał się ostrzał polskiej składnicy tranzytowej Westerplatte w Gdańsku przez niemiecki pancernik „Schleswig-Holstein”. Żołnierze polscy w heroicznym oporze wytrwali na Westerplatte do 7 września – atakowani z lądu, ostrzeliwani z morza i bombardowani przez lotnictwo. Zgodnie z rozkazem Adolfa Hitlera wojska niemieckie prowadziły wojnę bezwzględną, totalną, skierowaną również przeciw ludności cywilnej. Lotnictwo niemieckie bombardowało nie tylko cele wojskowe i szlaki komunikacyjne, ale dokonywało terrorystycznych ataków na miasta, w których nie było obiektów militarnych czy przemysłowych, np. pierwszego dnia wojny zbombardowano Wieluń. Ofiarami niemieckich lotników padali uchodźcy z terenów objętych działaniami wojennymi.

W czasie gdy Wojsko Polskie prowadziło nierówną walkę z niemieckim Wehrmachtem, 17 września 1939 r. wschodnią granicę Rzeczypospolitej na całej długości przekroczyła Armia Czerwona. Walkę z Armią Czerwoną podjęły oddziały Korpusu Ochrony Pogranicza (KOP), staczając m.in. zwycięski bój pod Szackiem. Przez trzy dni bohatersko broniło się Grodno, gdzie żołnierzy wspierała polska młodzież. Do końca września Sowieci zajęli wschodnie województwa Rzeczypospolitej, dopuszczając się przy tym wielu zbrodni. W Grodnie czerwonoarmiści rozstrzelali grupę wziętych do niewoli obrońców miasta, a w szpitalu w Mielnikach wymordowali żołnierzy i oficerów KOP rannych pod Szackiem.

Agresja sowiecka przesądziła o tragicznym losie Polski. Pomimo tego, w wielu miejscach ogarniętego wojną kraju, trwał bohaterski opór jego obrońców. 27 września z powodu dramatycznego położenia ludności cywilnej, pozbawionej żywności, prądu i bieżącej wody, zdecydowano o przerwaniu obrony Warszawy. Dwa dni później poddała się twierdza Modlin, a 2 października skapitulował Hel. Ostatnie strzały kampanii padły na Lubelszczyźnie, dokąd dotarły w końcu września oddziały Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie” gen. Franciszka Kleeberga, maszerujące na pomoc Warszawie. 6 października 1939 r. po zaciętej bitwie z Niemcami pod Kockiem, z powodu wyczerpania amunicji, żołnierze gen. Kleeberga złożyli broń.

W Szczecinie zlokalizowane są trzy groby uczestników walk na Westerplatte

- Strzelec Jan Zieliński obrońca Westerplatte, Kawalera Orderu Wojennego Virtuti Militari. Urodzony 20 grudnia 1915 r. we wsi Bieliny, powiat Opoczno. Syn Józefa i Doroty ze Stępniów. Ukończył cztery oddziały szkoły powszechnej i przyuczył się do zawodu ślusarza. Czynną służbę wojskową odbywa w 85. Pułku Piechoty w Nowej Wilejce (1938-1939). Na Westerplatte przybył 30 lipca 1939 r. W czasie obrony walczył w obsłudze działka ppanc. Po wojnie mieszkał i pracował w Szczecinie. Żył samotnie. Zmarł 19 marca 1967 r., pochowany na Cmentarzu Golęcińskim na terenie osiedla Golęcino – Gocław (kwatera 16 rząd 5 nr grobu 16). W przededniu

W przededniu 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej Oddział IPN w Szczecinie sfinansował oczyszenie pomnika Jana Zielińskiego, który przez ostanie lata był zanidbany i ulegał degradacji. Wyszczyczone zostały równiez pozostałe dwa pomniki w Szczecinie

- Stefan Nerć, obrońca Westerplatte. Urodzony 14 lutego 1914 r. w miejscowości Wola Sarbiewo w powiecie płońskim. Syn Stanisława i Franciszki. Ukończył pięć oddziałów szkoły powszechnej w Dłużniewie. W połowie 1936 r. powołany do służby czynnej do I Batalionu Morskiego w Wejherowie, skąd po sześciu miesiącach przerzucony rozkazem na Westerplatte. Po zakończeniu służby czynnej nadal pozostawał na Westerplatte. Z dniem 15 października 1938 r. został przyjęty przez komendanta WST mjr Stefana Fabiszewskiego do pracy w charakterze rzemieślnika kontraktowego z XII grupy uposażenia. W czasie obrony pomagał lekarzowi Słabemu przy rannych. Okres okupacji przeżył w niewoli w Prusach Wschodnich. Pracował w majątkach rolnych, przy wymianie szyn kolejowych i kopaniu rowów przeciwlotniczych. Po wkroczeniu Armii Czerwonej szedł pieszo z Królewca do Mławy w zorganizowanym przemarszu jeńców polskich. Korzystając z nieuwagi eskortującego uciekł do Dłużniewa. Wiosną 1946 r. udał się na Ziemie zachodnie w poszukiwaniu brata. W 1949 r. wyjechał do Szczecina-Dąbie. Ożenił się i zbudował własny dom. Zmarł nagle na atak serca 23 sierpnia 1980 r. podczas nocnego połowu na Zalewie Szczecińskim. Pochowany na cmentarzu w Dąbiu (kwatera BIV rząd 9 nr grobu 15)
- Strzelec Zygmunt Dopierało obrońcy Westerplatte, Kawalera Orderu Wojennego Virtuti Militari. Urodzony 22 lutego 1920 r. w Warszawie. Syn Szczepana i Albertyny. Ojciec był kolejarzem. Ukończył siedem oddziałów szkoły powszechnej w Warszawie i jedną klasę zawodową ślusarsko-mechaniczną w Lidzie. Czynną służbę wojskową odbywał, jako ochotnik w 77. Pułku Piechoty w Lidzie, skąd 7

sierpnia 1939 r. przybył na Westerplatte. W czasie obrony był w obsadzie placówki "Prom", a następnie wartowni nr 1. Ranny. Jako jeniec wojenny trafił do Stalagu I A, skąd został przewieziony do obozu karnego w miejscowości Broweg koło Schleswig-Holsteinu. Do kraju przybył po wyzwoleniu obozu przez wojska alianckie. Po wojnie zamieszkał w Szczecinie. Do 1956 r. pracował w Zakładach Fosforowych, jako ślusarz ruchowy, a następnie przez dwa lata był pracownikiem rozładunkowym w Zarządzie Portu Szczecińskiego. Ostatnią pracę zarobkową podjął w kolejnictwie, jako ślusarz. Na początku lat osiemdziesiątych odszedł z powodu utraty zdrowia na rentę inwalidzką. Zmarł 14 sierpnia 1986 r. Pochowany na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie (kwatera kombatancka rząd 1 nr grobu 11)